

The Contrastive Analysis of Mafool Feeh in Arabic and Adverb in Turkish*

Sibel DOKUYUCU¹ & Soner AKPINAR²

Keywords
Arabic, Turkish,
Mafool Feeh,
Adverb, The
Contrastive
Analysis.

Abstract

Language is a sistemetical tool that provides people to share their feelings and ideas with each other. Each language has its own competents, rules and characteristics. Arabic and Turkish which have different origins have common and various special features.

As a result; that investigation of adverbs of Turkish and Arabic in these languages' own logic frames and then comparison and improvement of them is needed.

In this study, adverbs in Turkish and the terminological meanings and fields of mefulun fih in Arabic were examined. Afterwards, a comparison was made by giving the Arabic equivalents of the adverbs in Turkish.

It is aimed with this study to provide faciliation at learning and teaching about adverbs in Arabic and Turkish also to simplify language process and at translation of these languages to each other truely and clearly.

Article History

Received

6 Apr, 2022

Accepted

8 Jun, 2022

Arapçada Mefulun Fih ve Türkçedeki Zarfların Karşıtsal Çözümlemesi*

Anahtar Kelimeler

Arapça, Türkçe,
Mefulun fih, Zarf,
Karşıtsal
Çözümleme.

Özet

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini birbirlerine iletmelerini sağlayan sistemli bir araçtır. Her dilin kendine özgü unsurları, kuralları ve özellikleri vardır. Kökeni farklı dil ailelerine dayanan Arapça ve Türkçe dillerinin de kendilerine özgü yapıları, ortak ve farklı özellikleri mevcuttur.

Buradan hareketle; Türkçedeki zarfların ve Arapçanın unsurlarından mefulün fih' in, bu dillerin kendi mantıkları çerçevesinde incelenmesi daha sonra da karşılaştırmalı olarak ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada Türkçedeki zarflar ve Arapçada mefulün fih in ıstılahi anlamları ve alanları incelenmiştir. Sonrasında ise Türkçedeki zarflara

* Bu makale birinci yazarın Prof. Dr. M. Akif Özdoğan danışmanlığında hazırladığı 'İşlevleri Açısından Arapçada ve Türkçede Zarflar' isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Makalede danışmanın feragatı bulunmaktadır. Makaleye birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.

¹ Corresponding Author. ORCID: 0000-0002-9416-4764. Doktora Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Arap Dili ve Belagatı Bölümü sbldokuyucu@hotmail.com

² Corresponding Author. ORCID: 0000-0001-6157-1630. Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, İslam Tarihi Bölümü soner.akpinar78@gmail.com

Makale Geçmişi
Alınan Tarih
6 Nisan 2022
Kabul Tarihi
8 Haziran 2022

Arapça denk karşılıkları verilerek bir karşılaştırmaya gidilmiştir. Bu çalışmayla Arapça ve Türkçe açısından zarfların öğrenim ve öğretiminin kolaylaştırılması, dil öğrenim ve öğretim sürecinde ve diller arası aktarımda karşılıklarının daha düzgün ve anlaşılır ibarelerle ifade etmede fayda ve kolaylık sağlaması amaçlanmaktadır.

1. Giriş

Dilin insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, kendine özgü kural ve özellikleri olan lafız ve anlam yönünden değişik özellikleri içeren çok yönlü ve gelişmiş bir sistem olduğu bilinmektedir (Korkmaz, 2003: 31). Dil üzerine yapılan bütün çalışmalar; insanlar arasında iletişimi sağlayan bu sistemin, aslı korunarak geliştirilmesini ve iletişimin kuvvetlendirilmesini amaçlamaktadır. Sistemin anlaşılması ise; kuralları, unsurları ve özellikleri tespit edilerek sağlanabilir. Dilin, insanlar arasında duygu ve düşüncelerin ifadesinde kullanılması, farklı dillerin birbirine aktarımıyla, farklı toplumların da iletişimini mümkün kılar. Bu aktarımın kalitesi, insanların birbirini daha iyi ve daha doğru anlamasını sağlar.

İlahiyat bilimlerinin kaynak dili olan Arapçayı öğrenmek, yapısını çözümlemek, felsefe ve mantığını kavramak, öncelikle kendi dilimiz olan Türkçenin gramer özelliklerinin bilinmesine daha sonra her iki dil arasındaki benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesine bağlıdır. Çevirmenin yaptığı çevirideki üslubu, çeviri yaptığı alan bilgisine eşdeğer olmalıdır. Çevirmen hem nakledilen (kaynak) hem de naklolunan (hedef) dilleri aynı eşitlikte ve düzeyde en iyi bilen kişi olmalıdır (el-Cahız, 1938: s.76-77, akt. Suçın, 2007: 25). Bu bağlamda; Arapça ve Türkçenin önemli unsurlarından olan zarfların, bu dillerin kendi mantıkları çerçevesinde incelenmesi daha sonra da karşılaştırmalı olarak ele alınıp değerlendirilmesinin; dil öğrenim ve öğretim sürecinde ve diller arası aktarımda karşılıklarının daha düzgün ve anlaşılır ibarelerle ifade etmede fayda ve kolaylık sağlaması önem arz etmektedir.

Edebi olsun olmasın, düzgün ve anlaşılır bir metnin, kaynak dilden hedef dile aktarımı yapılırken sadece anlamı esas almak bir takım eksiklikleri de ortaya çıkaracaktır. Zira kaynak dildeki bir metnin çevirisi kelimelerin manalarından ibaret olmayıp, cümlelerin bağlamı, üslubu ve kelimelerin dizilişi de anlamı ortaya koyan en önemli özelliklerdendir. Üslubun ve kelimelerin dizilişlerinin anlam üzerindeki etkisine dikkat edilmeksizin yapılan çevirilerin iletilmek istenen mesajın tam olarak anlaşılmasını engelleyeceği ortadadır.

Türkçede zarflar olarak adlandırılan unsurlarla, Arapçada ism-i zaman, ism-i mekan diye adlandırılan unsurlar farklı yapı ve üsluplara sahiptirler. Bunların Türkçede benzer ve farklı yönleri ele alındığında Arapçada karşılıklarının anlaşılması daha kolay olacaktır. "Dillerin mantığı birdir" ilkesinden hareketle Arapça ve Türkçedeki özelliklerin karşılaştırılması konunun anlaşılmasını daha kolay kılacaktır. Arapçadan Türkçeye aktarımlarda kulağa hoş gelmeyen ve günümüz Türkçesinde artık kullanılmayan çevirilerle karşılaşmaktayız. Bu karşılaştırmalar ve çözümlenmeler sonrasında metnin orijinalliğine bağlı kalarak, güncel ifadelerle daha anlaşılır ve akıcı bir üslup oluşturulması mümkün olacaktır.

Sarf ve nahiv Arap gramerinin iki ana koludur. Sarf ve nahiv birlikte, Arapça dil kurallarını meydana getirirler ve Arapça dilbilgisinin temel çatısını oluştururlar.

Konuşan ve yazan kimseyi düzgün ve güzel Arapça cümle kurarken hata yapmaktan korumak amacıyla, kelimelerin müfred ve mürekkebe durumlarıyla ilgilenen bilim dalıdır (Galayini, 1996: 8).

Sarf, kelimenin şekil yapısını ele alırken, nahiv bu kelimelerin oluşturduğu cümleyi inceler. Kelimenin yapısı ve kastedilen manaya göre kelimenin şeklinde olan değişikliği mevzu edinen sarf ilmidir; kelimenin sonlarının irab ve bina açısından durumları ile bu kelimelerin cümle içindeki konumlarıyla ise nahiv ilmi ilgilenir (Galayini, 1996: 9).

Sarf ve nahiv ilminin her ikisinin de konusu kelimeler olmasına rağmen Sarf, kelimeleri iştikak, i'lal, idğam ve ibdal açısından ele alır, inceler.

Sarf ve nahiv Arap gramerinde birbirini tamamlayan iki unsurdur (Bakırcı - Demirayak, 2001 : 183).

Bu bağlamda Arap grameri üzerine bir çalışma yapılırken üzerine çalışılan unsur ya da unsurlar hem sarf yani biçim hem de nahiv yönünden incelenmeli, cümledeki konum ve işlevi açısından ele alınmalıdır.

Çalışmamızda öncelikle Türkçedeki zarflar ve Arapçada mefulun fih in ıstılahi anlamları ve alanları incelenmiştir. Sonrasında ise Türkçedeki zarflara Arapça denk karşılıkları verilerek bir karşılaştırmaya gidilmiştir. Böylece, Arapça ve Türkçe açısından zarfların öğrenim ve öğretiminin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

Arapçada ism-i zaman ve ism-i mekan yani mefulun fih olarak ifade edilen ve Türkçede zarf olan bütün öğeler konunun kapsamı içerisindedir. Zarf anlamındaki harfi cerler de zarf kapsamındadır. Yine zarfların ve zarf özelliği taşıyan harfi cerlerle kurulan söz dizilerinin şibh cümle yapıları sayesinde cümlede yüklem görevi üstlenmesinin önemli bir durum ve üslup olduğu görülmektedir.

1.1. Araştırmanın Yöntemi

Diller arasındaki karşılaştırmalar yeni değildir. Bu tür çalışmaların dilimizdeki örnekleri de oldukça eskilere dayanır. XI. yüzyılda Karahanlı Türkleri arasında yetişen Kaşgarlı Mahmut, "Divan-ı Lûgati't-Türk" isimli eserinde, çeşitli Türk lehçelerinin kelime ve kuralları hakkında bilgiler vermiş ve Türkçenin Arapçaya denk bir dil olduğunu göstermeye çalışmıştır. Bir Çağatay Türkü olan Ali Şir Nevai ise XV. yüzyılda, Türkçenin Farsçaya üstünlüğünü ispatlamak amacıyla "Muhakemetu'l-Lugateyn" isimli eserini yazmıştır (Aksan, 1995: 19).

"Karşıtsal çözümleme" yerine "karşıtsal dilbilim" ifadesini kullananlar olduğu gibi, karşıtsal çözümlemeyi karşıtsal dilbilimin araştırma yöntemi olarak ele alanlar da vardır.

Karşıtsal çözümleme dilbilimin dallarından biridir. Yapısal dilbilimin temel kavramları da 20'nci yüzyılın başlarında Ferdinand de Saussure'un Genel Dilbilim Dersleri'nde (Cours de linguistique generale, 1916) dilsel olguları incelemesi üzerine ortaya attığı düşüncelerden hareket alır F. De Saussure'un kendi düşüncelerini tarihsel ve karşılaştırmalı dilbilim araştırmalarına uygulamasıyla tanınan Antoine Meillet Karşılaştırmalı Dilbilgisi Yöntemi Üstüne adlı makalesinde şöyle demektedir. "Karşılaştırmalı dilbilgisi olarak adlandırılması konusunda

düşünce birliğine varılmış olan bilimin amacı, çeşitli diller arasındaki yakınlık aracılığıyla dilsel gelişmelerin tarihini oluşturmaktır”(akt. Rifat, 2008)

Geçmişten günümüze Saussure ve Humbolt, Chomsky gibi önemli dilbilimcilerin dile bu yaklaşımları dil araştırmacıları için yol gösterici olmuştur. Günümüzde de bu yaklaşımla araştırmacılar dil göstergesinin özellikleri üzerine çeşitli görüşler ortaya koymuşlardır.

Karşıtsal çözümleme hipotezi, dil öğrenimindeki güçlüklerin anadil ve amaç dil arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını; hataların, iki dilin farklılık gösterdiği hususlarda, anadil girişimi sebebiyle ortaya çıktığını ve iki dilin karşılaştırılmasıyla tespit edilen farklılıklardan hareket ederek bu hataların öngörülebileceğini savunur (Koç, 2006: 9).

Çalışmamızda ilkin hedef dil ve kaynak diller Arapça ve Türkçede zarflar hakkında genel bir bilgi verilecektir. Ardından iki dilde de zarfların karşıtsal bir çözümlemesi yapılarak benzer ve farklı yönleri belirlenecektir. Elde edilen karşılaştırma yönteminin verileri ile Arapça ve Türkçede zarfların farklı ve ortak özellikleri ortaya konacaktır.

1.2. Türkçede Zarfın Terim (İstılahi) Anlamı

Bilindiği gibi klasik gramerlerimizde zarfın fonksiyonu için genel olarak “cümle içinde bir fiili, bir sıfatı veya bir başka zarfı açıklayan, o kelime ve kelime gruplarını tavsif eden kelimelerdir” ifadesi kullanılır (Deny, 1941: 234).

Türkçenin belli başlı gramer kitaplarında bu konuda az çok bir fikir birliği vardır. Fakat Banguoğlu zarflar için sadece “sıfat ve fiileri açıklayan bir kelime sınıfıdır” diyerek diğerlerinden ayrılır (Banguoğlu, 1990: 371).

Zarf; yüklemi yer, nicelik, durum, şekil, zaman ve sebep yönünden tamamlayan ögedir. Zarf, bir isim veya zarf işleviyle kullanılan bir kelime gurubu şeklinde gelebilir. Bir cümlede birden fazla zarf bulunabildiği gibi bir zarf da birden fazla cümlelerin ortak ögesi olabilmektedir. Türkçede; yönelme, bulunma ve ayrılma durum eklerini aldıkları halde yer ve yön belirtmeyip yüklemi nicelik, zaman, durum, şekil ve sebep yönüyle tamamlayan kelime veya kelime grupları da cümlede zarf görevi üstlenebilmektedir (Durmaz, 2019: 15).

Sonuç olarak diyebiliriz ki fonksiyon bakımından zarflar sıfatları, diğer zarfları, fiilleri, fiilimsileri ve cümleleri açıklayan, belirten, onların anlamlarını genişleten veya daraltan kelime veya kelime gruplarıdır.

1.3. Arapçada Mefulun fih'in Terim (İstılahi) Anlamı

Mefulun fih; fiilin zamanını ve mekanını açıklamak için gelen nasb olmuş bir isimdir. Mefulun fih aynı zamanda zarf diye isimlendirilir. Mefulun fih diye adlandırılması içinde geçtiği bir zaman ya da mekandan dolaydır. Bu nedenledir ki zarf, في manasında harf-i ceri barındırır (Racihi, 2000: 247).

Zarf sözlük anlamıyla; şıklık, beceriklilik, nükteli oluş, kıvrak zekalı oluş, incelik, güzel ifade gibi anlamalara gelir. Mastar durumundaki zarf kelimesi birçok dilbilimcinin de dile getirdiği gibi insanın farklı organlarına (dil, kalp ve yüz) nispet edilebilmektedir. Bu görüşteki dilbilimciler bu hususu şöyle ifade ederler “ zarf,

dile nispet edilince belagat; yüze nispet edilince güzellik; kalbe nispet edilince de zeka anlamını ifade eder” (Sarı,1982: 954).

İsim konumunda zarf kelimesinin çoğulu ظروف dur. Bu durumda ise zarf kap, kılıf, ambalaj malzemesi ve durum gibi anlamlara gelir. Zaman ve mekan isimlerine zarf adının verilmesi onların olayları bir kap gibi ihtiva etmesi nedeniyledir. Başka bir deyişle zarfın ıstılahi anlamı onun sözlükteki “kap” anlamından alınmıştır.

Arapçada mefulun fi; fiilin yapıldığı yeri ve zamanı bildiren kelimedir (Galayini, 1968: III, 44; Mubârek, 1992: 215; Koçak, 1992: 145; Uzun, 1997: 85).

En basit tanımıyla zarf; zaman ve mekan isimlerinden meydana gelen fiilin kabıdır (Galayini, 1968: 423). İbn Cinni , zarfı, "lafzen في harf-i ceri geçmeyen ama في anlamı kastedilen zaman ve mekan isimleri" olarak tanımlarken, İbn Babeşaz onu, "fiilin hangi zaman ve mekanda gerçekleştiğini açıklamak için zikredilen ve anlamı tazammun eden şey (mansub isim)" ifadeleriyle açıklar (akt. Şimşek, 1997: 27).

Cürcani’ ye göre yer belirten harf-i cer ile zaman ve mekan ifade eden zarflar mefulün fi olurlar (akt. Özdoğan, 2007: 110). Mefulun fih ayrıca mecrur ve mebni de olabilir (Nalçakan, 2008: 64).

Bazı dilbilimcilere göre bir harf-i cer olan في anlamı üzerine (في harf-i ceri takdirıyla) mansub olan şey (kelime)" şeklinde tanımlanır ancak bu durumda, في harf-i ceri zikredilip mecrûr olduğunda zarf olarak adlandırmazlar.

Pek çok dilbilimci ise zarfı şöyle tanımlar: Zaman ve mekanı bildiren ve sürekli zarfiyet manasını içeren mansub bir isimdir. Bu tanıma göre bir kelimenin terimsel anlamda zarf olabilmesi için şu şartları taşıması gerekmektedir:

- Her hangi bir zaman veya mekana delalet etmesi,
- في harfi cerinin manasını sürekli içermesi,
- في harfi cerinin takdiri üzere mansub olması,

2. Arapçada ve Türkçede Zarfların Karşılaştırılması

Önce kaynak dilimiz olan Türkçede zarfları ve akabinde hedef dilimiz olan Arapçada mefulüm fihi yani zarfları inceledikten sonra bu bölümde iki dilin zarfları karşılaştırmalı olarak ele alınıp farklılıkları tespit edilecektir.

2.1. Ana sınıfları bakımından Arapçada Ve Türkçede Zarfların Karşılaştırılması

Tablo 1: Ana sınıfları bakımından Türkçede Zarflar ve Arapçada Mefulun fih

TÜRKÇEDE	ARAPÇADA
Yer- yön zarfları	Mekan zarfları
Zaman zarfları	Zaman zarfları
Niteleme ve Durum zarfları	
Miktar zarfları	
Soru zarfları	

Yukarıda verilen tabloda görüldüğü gibi Türkçede zarflar; yer-yön, zaman, niteleme, durum, miktar ve soru zarflarını kapsarken Arapçada zarflar yani mefulün fih yalnızca zaman ve mekan zarfları ile sınırlıdır. Türkçede zarfların

Arapçadakinden çok daha geniş bir alanı kapsadığı gözlenmektedir. Zaman ve yer-yön zarfları Arapçada zaman ve mekan zarfları ile karşılanmakla beraber Türkçede soru zarfları olarak adlandırılan grubun kapsamındaki soru edatları Arapçada zaman ve mekan zarfları (اي زمان اين متى) kapsamında yer alır.

Yaptığımız incelemelerden anlaşılmaktadır ki Türkçede ve Arapçada zarflar birbirlerini tam olarak karşılayan unsurlar değildir. Türkçede zarflar Arapçadan çok daha geniş bir alanı kapsamaktadır ancak bu Arapçanın sözdizimsel açıdan dar, kifayetsiz bir dil olduğu manasına gelmez bilakis öğelerin daha teferruatlı tasnif edildiği bir dil olduğu şeklinde yorumlanabilir. Türkçede zarf kapsamına giren ifadelerin bir kısmı Mefulün fih olarak karşılanırsa da büyük bir bölümü bu gruba girmez ve Arapçada farklı unsurlar olarak karşılanır. Bunu şematik olarak aşağıdaki tabloda inceleyebilirsiniz.

Tablo 2: Türkçede zarflara cevapladığı soru bakımında karşılık gelen Arapçadaki gramatik unsurlar

TÜRKÇEDE ZARF TÜRLERİ	CEVAPLADIĞI SORU ZAMİRİ	ARAPÇADA KARŞILIK GELDİĞİ SÖZ DİZİMSEL UNSUR
Yer - yön	Nerede	Mekan zarfı
Niteleme ve Durum	Nasıl Nereye Nereden Kiminle vs.	Hal, Mefulün mutlak Şibh cümle, Mefulün maah, Mefulün lieclih
Zaman	Ne zaman	Zaman zarfı
Miktar (ölçü)	Ne kadar	Zaman zarfı, mekan zarfı
Soru	Kendisi soru zamiridir.	Zaman zarfı, mekan zarfı

2.2. Cevap Verdikleri Soru Zamirleri Bakımından Arapçada ve Türkçede Zarfların Karşılaştırılması

Türkçedeki zarf türlerinin cevap verdiği soru zamirleri ve Arapçadaki zarfların yani mefulün fihin cevap verdiği soru zamirleri karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3: Cevap Verdikleri Soru Zamirleri Bakımından Arapçada Ve Türkçede Zarfların Karşılaştırılması

TÜRKÇEDE	ARAPÇADA
Nerede	
Nereden	
Neden	
Nasıl	
Niçin	Nerede
Nereye	Ne zaman
Ne zaman	
Kiminle	
Ne kadar	

Türkçede zarflar fiile sorulan nerede, nereden, neden, nereye, nasıl, niçin ne zaman ve kiminle vb. fiili açıklayan tüm sorulara cevap verirken; Arapçada zarf kapsamına giren kelimeler temelde nerede ve ne zaman sorularına cevap verirler. Bununla birlikte Türkçede ne kadar sorusuna cevap veren miktar zarflarının bir kısmı Arapçada zaman ve mekan zarfları kapsamına girer.

2.3. Cümledeki Yeri Bakımından Arapçada Ve Türkçede Zarfların Karşılaştırılması

Cümledeki yeri bakımından iki dildeki zarflar ele alındığında görülen şudur ki; Türkçede zarflar cümlede fiile sorulan sorular yoluyla tespit edilen ekli, eksiz kelime grupları ve tamlama olarak gelebilen ve özne ile nesne arasında yer alan kelimelerdir. Yani daha önce de zikrettiğimiz gibi Türkçede zarf olarak değerlendirilen kelimeler belirli ve sınırlı sayıda sabit kelimeler değildirler, buldukları cümle içerisinde anlam kazanarak bu gruba girerler.

Arapçada ise zarf grubuna giren kelimeler (zaman ve mekan isimleri) belirlidir. Bunlar İrap bakımından merfu, mansub veya mecrur olabilen bir diğer deyişle cümlede mübteda haber gibi öğeler olabilen zaman ve mekan isimleridir yani Arapçada zarflar dediğimizde bu gruba giren kelimelerin bir listesi oluşturulabilir ancak Türkçede böyle değildir.

Konuya ilişkin şema aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4: Cümledeki Yeri Bakımından Arapçada Ve Türkçede Zarfların Karşılaştırılması

TÜRKÇEDE		ARAPÇADA	
Öğeler	Cümledeki yeri	Öğeler	Cümledeki yeri
Zarf	Ekli, eksiz kelime grupları ve tamlama olarak özne ile nesne arasında gelir.	Mefulün fih	İrap bakımında
		Hal	kelimelerin sonu
		Mefulün maah	merfû, mansûb veya
		Mefulün lieclih	mecrur olabilir,
		Şibh cümle	cümle olarak da
Mefulün mutlak	gelebilir.		

2.4. İki Dilin Zarfları Arasındaki Benzerlikler

Arapçada ve Türkçedeki zarflar esas olarak birbirinden çok ayrı unsurlar değildir. Ortak nokta olarak her ikisi de fiili açıklar, fiilin gerçekleştiği yeri ve zamanı bildirir ve cümlede zorunlu unsurlar değildirler. Türkçede istendiğinde, zaman zarflarının sıfatı durumundaki birtakım kelimeler bizzat zaman zarfı yerine kullanılabilirler. Örneğin “ Onu çok (zaman) bekledim” cümlesinde, parantez içindeki gerçek zaman zarfı kullanılmadan da anlatılmak istenen ifade edilebilmektedir. Bu durum her iki dil için de geçerlidir. Aynı durum Arapça için de geçerlidir. Çünkü Arapçada da zaman kavramı bildiren ve mefulün fih görevi gören حين وقت زمن مدة آن gibi birtakım sözcüklerin bizzat kendisi yerine bu sözcüklerin sıfatı konumundaki bazı sözcükler kullanılabilir. Esasen sıfat oldukları halde bir mefulün fih ögesi gibi mefulün fih naibi olarak işlev görürler.

2.5. İki Dilin Zarfları Arasındaki Farklılıklar

Benzer yönleri bulunmakla beraber karşılaştırdığımız iki dildeki zarfların ayrılan yönleri de mevcuttur. Arapçada zarflar sadece fiilin zamanını ve mekanını belirtmekle sınırlı iken Türkçede zarflar bunlara ek olarak Arapçada beş ayrı unsur olarak ele alınan unsurları da karşılayan geniş bir alanı kapsar yani Türkçede zarflar fiili yalnızca zaman ve mekan açısından değil de her yönüyle açıklar.

2.6. Arapçada Zarf Manası Taşıyan Harf-i Cerler ve Türkçedeki İsim Çekim Eklerinin Karşılaştırılması (İsmin Halleri)

Türkçede ismin altı hali vardır:

- 1.Yalın hali
2. 'e' hali
3. 'i' hali
4. 'de' hali
5. 'den' hali
6. 'in' hali

Arapçada ise ismin üç türlü hali vardır bunlar ref, nasb ve cer halleridir.

1. Ref hali

Arapçada ismin ref hali Türkçede ismin yalın halinin karşılığıdır. Türkçede ismin yalın hali demek ek almamış hali demektir. Aynı şekilde Arapçada ref halinde bulunan isimleri Türkçeye çevirdiğimizde çekim eki almadıklarını görürüz.

2. Nasb hali

Arapçada isimlerin nasb hali Türkçedeki "i" hali ve "e" halidir. Türkçede "i" halindeki isimler belirtili nesneyi, "e" halindeki isimler de yaklaşma, girme, fiilin bildirdiği eylemin kendinden sona ereceğini bildirmeyi gösterir. Bu ek ya bazı edatların kullanılmasını veya dolaylı tümleç, zarf tümleci yapmayı sağlar. Arapçada nasb halinde olan isimleri Türkçeye çevirdiğimiz zaman genellikle bu ekleri aldığını görürüz.

3. Cer hali

Bu gruba mecrurat da denir. İsimler iki şekilde mecrur olur, ya muzafun ileyh olarak ya da cer harfinden sonra gelerek. Arapçada isimlerin cer hali Türkçede "de", "den", "in", "e" hallerinin karşılığıdır. Muzafun ileyh "in" haline karşılık mecrurattır. Türkçede 'de' halini almış isimler durma, kalma eylemi bildiriler ve cümlede dolaylı tümleç ve yüklem olurlar. 'Den' halinde olan isimlerde bir yerden çıkma, uzaklaşma bildirirler. Arapçada cer halinde olan isimleri Türkçeye çevirdiğimiz zaman genellikle aynı ekleri aldığını görürüz. (Didin, 2009: 70)

Arapçada zarf anlamı veren harf-i cerlerin Türkçede karşılık geldikleri ismin halleri aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 5: Arapçada zarf anlamı veren harf-i cerlerin Türkçede karşılık geldikleri ismin halleri

ARAPÇADA ZARF BİLDİREN HARF-İ CERLER	TÜRKÇEDE İSMİN HALLERİ
(Genel olarak ismin ref haline karşılık gelir)	Yalın hali
ب - علی - في	'de' hali
عن - من	'den' hali
الی	'e' hali
ب	'i' hali
(çoğu zaman Mefulün bihe karşılık gelir.)	
Muzafun ileyhe karşılık gelir	'in' hali

3. Sonuç

Yaptığımız araştırmalar ve çalışmalar neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Kaynak taraması sırasında, zarflar konusunda karşılaştırmalı olarak geçmişte yapılmış her hangi bir çalışmanın bulunmamasının, bilginin birikerek gelişmesi sebebiyle, çalışmamızda konunun bütün ayrıntılarıyla ele alınmasını güçleştirdiğini söyleyebiliriz.

Türkçe dilbilgisi kitaplarında zarfların sınıflandırılmasında önemli farklılıklar bulunmasından kaynaklanan problemler, Arapçayla karşılaştırmayı kolaylaştırma amacı güdülerek, zarfları en geniş biçimde ele almak suretiyle çözülmeye çalışıldı. Yine Türkçe dilbilgisi kitaplarında isimlendirmelerde görülen farklılıklardan doğan zorluklar, metin akışında bütünlüğün sağlanması amacıyla, önce bunların bir özeti verilip daha sonra alıntılarda bunlardan birisi tercih edilerek aşılmaya çalışıldı.

Türkçede zarflar çok farklı sınıflandırmalara tabi tutulmuştur ne şekilde tasnif edilirse edilsin cümlede fiili her yönüyle açıklayan ya da niteleyen tüm ifadeler olmak gibi çok geniş bir kapsamdadır.

Arapçada bir cümlenin zamanının ve yerinin anlaşılabilmesi zarfların bilinmesine bağlıdır. Bu nedenle Mefulün fihin ve kullanımlarının bilinmesi önemlidir. Çalışmamız sırasında, benzerlik ve farklılıklar, Türkçe ve Arapça dilbilgisi kitaplarından yararlanılarak ortaya konulmaya çalışıldı. Arapça dilbilgisi kitaplarında isimlendirme ve sınıflandırmaların birbirleriyle uyumlu olmaması ve mefulun fihi bahsinde ele alınan konuların sınırlı olması başlıklar halinde karşılaştırma yapmayı zorlaştıran önemli bir unsur oldu.

Arapçada zarflar sadece mefulün fihi olarak tanımlanıp zaman ve mekan zarfları olarak gruplandırılrsa da hal, şibh cümle, mefulün mutlak, mefulün maah ve mefulün lieclih öğeleri ve zarf anlamı taşıyan harf-i cerler de içerik olarak zarf kapsamındadırlar.

Anadili Türkçe olan öğrencilerin Arapçanın zarflarıyla ilgili olarak karşılaşacağı problemlerin çözümü amacıyla genel olarak şu yollara başvurulabilir: Arapça ve Türkçe dilbilgisi kurallarını öğretmek, Arapça ile Türkçeyi karşılaştırmak, Türkçeden Arapçaya, Arapçadan Türkçeye çeviri yapmak ve özellikle çok sayıda alıştırmayı yapmakla bu güçlüklerin aşılması sağlanabilir.

Bu çalışmada ortaya konan benzerlik ve farklılıkların, Arapça öğretimi ve dilbilgisi kitaplarının hazırlanması sırasında üzerinde durulması gereken noktaların belirlenmesine katkısı olacağı gibi; özellikle anadili Türkçe olanların Arapça öğrenirken karşılaştıkları güçlüklerin, uygulamadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak, yanlış çözümlenmesiyle değerlendirilmesi amacıyla yapılacak çalışmalar için de faydalı olabileceğini düşünüyoruz.

Kaynakça

- Aksan, D., (1995), Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, I-III.
- Banguoğlu, T. (1990), Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Deny, J. (1941), Türk dili grameri (Osmanlı lehçesi), (Çev. Ali Ulvi Elöve), Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul.
- Didin, H.A. (2009), Belagat Uygulamalı İrap Kaideli Kur'an-ı Kerim Meali, Ankara.
- Durmaz, M. (2019), Arapça'da Şibih Cümle Ve Bakara Suresi Örneğinde İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Galayini, M. (1968), Câmiuddurûsi'l-'Arabiyye, İntişârâtü Nasır Husrev, Tahran, I-III.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth 'Usmân, (2001), el-Hasâis, Dâru'l-kutubi'l-'ilmiyye, Beyrut, I-III.
- Koç Seymen, A. (2006), Arapça Ve Türkçede Zamirler-Karşıtsal Çözümleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koçak, İ. (1992), Arapça Dilbilgisi (Sözdizimi), AÜDTCFY, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2003), Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Mubarek, M. (1992), Kavâ'idu'l-luğati'l-'arabiyye, 3.baskı, eş-Şeriketu'l-'alemiyye li'l-kitâb, Beyrut-Lübnan.
- Nalçakan, Z. (2008), Arapça Ve Türkçede İsim Ve Fiil Cümlelerinin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Özdoğan, M. A. (2007), Arapçada Şibh Cümle ve Fonksiyonları, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ocak-Haziran 2007(9) ss. 97-122.

- Racihi, A. (2000), et-Tatbîku'n-nahvî, Dâru'l-ma'rifeti'l-câmi'iyye, İskenderiye.
- Rifat, M. (2008). XX. Yüzyılda dilbilim ve göstergebilim kuramları 2. temel metinler. (4.baskı). İstanbul: Yapı Kredi
- Suçin, M. H. (2007), Öteki Dilde Var Olmak, İstanbul.
- Şimşek, M. A. (1997), "Arapça'da Zaman Kalıpları, Kullanım Alanları ve Türkçe'deki Zamanlarla Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Uzun, T. (1997), Arapça Sarf-Nahiv Terimleri Sözlüğü, Damla Ofset AŞ., Konya.

© Copyright of Journal of Strategic Research in Social Science (JoSReSS) is the property of SRA (Science Research Associates) Strategic Research Academy & Academic Publishing® and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.